

A katonanőkről írott tanulmány inkább egy intézmény számára hivatalos nyelven írott jelentés jegyeit viseli, mint tudományos elemzését, holott a téma igencsak érdekes, és jól összekapcsolható lehetett volna a kötet más, feminista szempontú írásainak tematikájával. Ennek a tanulmánynak a nyelvezete is nehézkes, a szerző többször beleesik saját csapdájába férfivilágként hivatkozva a hadseregbe. Tehát megfogalmazásaiban és szemléletvilágában is aláveti magát a férfiszempontú elemzésnek – s ezzel a feminizmus előtti keretekbe helyezi a téma taglalását. A világ tele van érdekes példákkal, melyeket egy tudományos elemzésben ki lehetett volna aknázni: a máig gyengéd nőnek felfogott Jeanne d'Arctól kezdve a női hadügyminiszterek soráig, valamint a hadseregbeli melegek (*gays in the military*) különlegesen aktuális témájáig. A lelkészekről írott tanulmány már abból a szempontból is jobb, hogy a katolikus egyház elemzése révén egy kissé kitekint a magyar glóbuszról.

A kötet a magyar könyvkiadásban gyakori, másutt már közölt, összegyűjtött tanulmányok műfajába tartozik. Kicsit szigorúbb válogatás és az időnként szó szerinti ismétlések elkerülése sokat javíthatott volna a munkán. A téma tudományos szakirodalma végtelen és kimeríthetetlen; a Wikipédia-hivatkozások nagyon könnyen helyettesíthetőek lettek volna autentikus forrásokkal.

Az illusztrációk gyönyörűek, megérdemelték volna legalább egy elemző tanulmányt.

Radics Katalin

Куралева, Ирена Робертовна –
Горбенко, Виктория Димитриевна –
Доценко, Мария Юрьевна –
Репаша, Дьердьна

Русский рок и русская грамматика.

Учебное пособие по русскому языку для студентов базового уровня и выше

[Kuraljova, Irena Robertovna –
Gorbenko, Viktorija Dimitrijeva –
Docenko, Marija Jurjevna – Répási,
Györgyné

Orosz rockzene és orosz nyelvtan.

Orosz tankönyv BA szlavisztika szakos hallgatóknak]

Nyíregyháza: Bessenyei György
Könyvkiadó, 2010. 113 p.

Az alábbiakban bemutatott tankönyv szerzői közül hárman a Szentpétervári Műszaki Egyetem kandidátusai, Répási Györgyné professzor asszony pedig a Nyíregyházi Főiskola nagy tapasztalattal rendelkező oktatója. A Bologna-rendszerű képzés nehézségeit ismerve a szerzők arra vállalkoztak, hogy a szlavisztika (orosz) alapszakos hallgatókat, valamint más orosz nyelv iránt érdeklődőket a megszokott tananyagoktól teljesen eltérő, a fiatalok életének és kultúrájának meghatározó részét képező rockzene 16 dalának (orosz) szövegét alapul véve ismertessék meg az orosz nyelvvel és a különféle nyelvtani problémákkal. Az újszerű megközelítés lényege, hogy a szerzők a fiatalokhoz oly közel álló, a mindenkori hangulatukat és érzéseiket kifejező dalszövegek révén az orosz beszélt nyelvhez (esetenként a szlenghez is) nagyon közeli nyelvvel ismertetik meg a nyelv tanulására vállalkozókat. Céljük, hogy az orosz rockzenével ismerkedve a magyar hallgatók könnyebben beilleszkedjenek az orosz ifjúsági közegbe, továbbá hogy a felsőoktatási programokat kiegészítve aktualizálják a nyelvtani anyagot, az orosz rockzenei szövegek segítségével grammatikai jártasságokat és készségeket alakítsanak ki

és rögzítsenek. Javaslatuk értelmében a jelen tankönyv használata különösen egy-egy nyelvtani téma feldolgozásának befejező szakaszában ajánlott. A 16 dalt feldolgozó tankönyv nem csupán lexikai és grammatikai ismereteket nyújt, hanem minden egyes fejezet után feladatokat is tartalmaz. A végig-gondolt koncepcióra épülő tankönyvet már a gyakorlatban is kipróbálták: a Szentpéterváron tanuló kínai diákok, valamint az ELTE és a Nyíregyházi Főiskola hallgatói körében nyelvi országismeret tanítása és nyelvi készségfejlesztés céljából a törzsanyag kiegészítéseképpen.

Az orosz és a magyar nyelvű Előszó, a tankönyvben alkalmazott szimbólumok és rövidítések két nyelven való felsorolása után következik a dalok szövegére épülő fejezetek: minden dalhoz egy fejezet tartozik.

Az első dal (pp. 12–17) a «Кино» együttes 1989-es *Место для шага вперед* [Hely az előrelépéshez] című száma, melynek teljes szövegét (akárcsak a többi dalét) a tankönyv végén (a 106. oldaltól kezdődően) teljes terjedelmében megtaláljuk. A dal viszonylag egyszerű szövege kiválóan alkalmas annak bemutatására, hogyan fejezi ki az orosz az *у кого есть кто/что* [kinek van valakije/valamije] és az *у кого нет кого/чего* [kinek nincs valakije/valamije] szerkezeteket: az elsőt csak jelen időben, a másodikat pedig jelen, múlt és jövő időben is. A szerzők ezt kihasználva, a dalszövegben szereplő szerkezetek mintájára – a dal meghallgatását is közbeiktatva – számos feladat keretében gyakoroltatják be az adott nyelvtani kifejezéseket. A fejezet végén 8 olyan gyakorlatot találunk, amelyek a hallgatókat gondolkodásra és saját véleményük orosz nyelven való megfogalmazására ösztönzik. Az egyik feladatban a szerzők finoman utalnak a dal keletkezésének idejére (1989) és annak társadalmi hátterére. Az eredményességet csak fokozza, hogy valamennyi dal szövegét 10–19 feladat megoldásával dolgozzák fel. Ilyen mennyiségű feladat lelkiismeretes elvégzésével a kívánt cél eléréséhez nem férhet kétség.

A második dal (pp. 18–21) a «Танцы минус» együttes 2006-os *Бессердечность* [Szívtelenség] című dala. Ennek szövegében a tagadó névmás, a *никто/ничто* [*senki/semmi*] különböző esetű alakjai, valamint a *куда, где* hely- és a *когда* időhatározó tagadása (*никуда, нигде, никогда* – *sehova, sehol, soha*) többször is szerepel, ezért a szerzők ebben a fejezetben ezek megtanítására vállalkoznak. Ehhez (akárcsak a többi fejezetben) a dal szövegében előforduló valamennyi új kifejezést szószeretben is megadják, meghallgattatják, majd elénekeltetik a címben szereplő dalt, s végül több gondolkodtató kérdést is feltesznek, amivel önálló orosz nyelven való véleményalkotásra (beszédre) is ösztönzik a tanulókat, nem csupán a nyelvtani tudnivalók elsajátítására.

A harmadik fejezet címében a «Секрет» együttes *Привет* [Üdv] 1987-es dala szerepel (pp. 22–28). Ennek segítségével igyekszik a könyv megtanítani a melléknév és a belőle képzett határozó használatát. Ezek begyakorlására 16 különböző nehézségű (többek között országismereti) feladatot találunk, ám a 12. számú véleményünk szerint egy kezdő alapszakos számára tanári segítség nélkül nem egyszerű.

A negyedik fejezet a «Машина времени» együttes 1999-ből való *На абрикосовых холмах* [A barackos dombokon] című dalának szövegét dolgozza fel (pp. 29–34). Három nyelvtani problémát: a főnevek, illetve a belőlük képzett mellékevek előljárós és birtokos esetének többes számú alakjait kívánja megtanítani. Közben az előző fejezetekben tárgyalt nyelvtani szerkezetek gyakorlására is sor kerül. Megjelenik azonban a külföldiek számára sok gondot okozó mozgást jelentő igék kérdése – sajnos, minden előzmény (magyarázat, példa) nélkül kell a tanulóknak felismerniük, aláhúzniuk és használatukat elmagyarázniuk.

A következő fejezetben a szerzők egy 2004-es dal szövegét vizsgálják: a «Ю-Питер» *Девушка по городу* [Lány a várost járva] című daláról van szó (pp. 35–39). Ebben a fejezetben az előzőekben csak felületesen

érintett mozgást jelentő igéket és a hozzájuk kapcsolódó *no+* *részeshatározós* esetből álló szókapcsolatokat tanulhatják meg a hallgatók egyes és többes számban.

Ezt követően az «Алиса» együttes *По барабану* [Nekem mindegy] (1998) dalának szövege alapján (pp. 40–45) a főnevek és a névmások részeshatározós esetét mutatják be a szerzők egyes és többes számban, külön jelezve, hogy mely kifejezés tartozik az ifjúsági szlengehez és az milyen szinonimákkal helyettesíthető, illetve, hogy milyen hasonló szerkezetű állandósult szókapcsolatok léteznek még az oroszban, s azoknak mi az értelme. A dal címe maga is egy érdekes frazeológiai kifejezés, hiszen értelme nem azonos alkotóelemeinek értelmével.

A «Сплин» együttes *Приходи* [Gyere el] (1998) című dalát a főnevek és a melléknevek eszközhatározós esetének tanításához használják fel a szerzők. A szinonimák után az antonimákról is szó esik ebben a fejezetben, a gyakorlás pedig ezúttal is a dal eléneklésével ér véget.

A «Звери» rockegyüttes *Нанутки покрепче* [Erősebb italok] (2004) című dalának szövegén keresztül (pp. 51–57) a tankönyv a melléknév egyszerű középfokának képzését igyekszik megvilágítani, szemléletes táblázatba foglalva a szótőben bekövetkező mássalhangzó-változásokat. Ugyanebben a részben kerül sor a hasonlító szerkezetek bemutatására is, majd bizonyos szókapcsolatok magyarázatára, a hallgatók saját álláspontjának érvekkel való alátámasztására.

A következő fejezetben Максим Леонидов *Не дай ему уйти* [Ne engedd elmenni] (1999) című dalával találkozhat az olvasó (pp. 58–62), s rajta keresztül az igekötők világába nyerhet betekintést: megtapasztalhatja, hogyan módosítják a különböző igekötők ugyanannak az igének a jelentését, de öt feladatban visszatérnek a mozgást jelentő igék is. A megadott kifejezések felhasználásával szerepjátékra is sor kerül.

A 10. fejezetben a «Мумий Тролль» együttes 2004-es dalán, a *Такие девочки*-n [Ilyen

lányok] keresztül mutatják be a szerzők a különféle *-ся* végű igék és a címbe is szereplő *такие* névmás használatát.

Az érdekes nevű «Земфира» együttes 2002-ben megjelent *Webgirl* című dalának (pp. 69–73) szövegén a hallgatók megtanulhatják, hogyan képezzék az igékből a jelen és a múlt idejű folyamatos melléknévi igeneveket, a gyakorlást követően pedig még a szövegben előforduló „hibákat” is meg kell keresniük.

A 12. fejezetben a «Кино» együttes újabb számával, a peresztrojka idején (1989) készült *В наших глазах* [A mi szemünkben] című dallal találkozhatunk (pp. 74–79). Ennek szövege abban segíti a nyelvet tanulókat, hogy az *у меня был/а/о/ы* és az *у меня не было* szerkezeteket, valamint az ellentétes mellérendelő mondatokat könnyebben megtanulják.

Az «Алиса» együttes *Перекресток* [Útkereszteződés] (1995) című dalának szövegéből (pp. 80–87) a személytelen szerkezetek és a részeshatározós eset kapcsolatát emelik ki a szerzők, de foglalkoznak a személyes mondatok személytelenné alakításával és az alárendelt összetett mondatok egyes típusaival is.

A 14. fejezetben a «Машина времени» együttes egy újabb dalával (1986) ismerkedhetünk meg, melynek címe: *За тех, кто в море* (Azokért, akik a tengeren vannak) (pp. 88–93). Itt az alárendelt összetett mondatok további típusaival találkozik a hallgató, megtanulhatja, hogy kell oroszul *мост*-ot (pohárköszöntőt) mondani. A feladatok között még ideillő A. Sz. Puskin- és A. N. Osztrovszkij-idezeteket is olvashat.

A 15. fejezetben Максим Леонидов 2009-es *Письмо* [Levél] című dalának kapcsán (pp. 94–100) a feltételes és a felszólító mód bemutatására és begyakorlására kerül sor.

Az utolsó fejezetben pedig az «Аквариум» együttes *Золото на голубом* [Arany a kéken] (1987) című száma alapján a szerzők tovább vizsgálják a feltételes módot jelen és múlt időben, foglalkoznak még a folyamatos és a befejezett szemléletű igékkel és néhány szin jelentésével.

Ezt követi a felhasznált irodalom és az internetes források jegyzéke. Az egyes fejezeteknél lábjegyzetben találjuk annak a weboldalnak a címét, ahol az adott szám meghallgatható. Mivel a hanganyag az internetről letölthető, egyéni felkészülésre is alkalmas.

Összegezve a fentieket elmondhatjuk, hogy a témája és címe alapján elsősre talán bizarrnak gondolt tankönyv az orosz nyelv és grammatika tanításának újszerű megközelítésével szint vihet a szlavisztika alapszakosok nyelvi óráiba, a más keretek közt nyelvet tanulók felkészítésébe. A magyar diákok 11 orosz rockegyüttes és egy orosz énekes 16 dalával ismerkedhetnek meg, ami számukra igazi élményt jelenthet már csak azért is, mert hazánkban a média sokkal inkább az angol együtteseket részesíti előnyben. A szerzők nagyon eredeti módon a fiatal korosztályhoz oly közel álló rockzenén keresztül próbálják játékosan, vidáman és dalolva felkelteni az érdeklődést az orosz nyelv iránt, s e közben megtanítani a legfontosabb nyelvtani tudnivalókat. A fejezetekhez tartozó feladatsorok változatosak, frazeológiai, országismereti információkkal gazdagítják az olvasók tudását, gondolkodásra készítetnek és megkövetelik, hogy a tanuló saját véleményét is kifejtse, méghozzá oroszul.

Az *Orosz rockzene és orosz nyelvtan* című tankönyvet logikus felépítése és újszerű tartalma miatt jó szívvel ajánljuk minden oroszul tanulni vágyónak, szlavisztika (orosz) alapszakos hallgatónak (kezdő és középfaladó szinten) és orosz nyelvet tanító kollégának a használatban lévő tankönyvek anyagának kiegészítése céljából.

Jankovics Mária

Milton, James

Measuring Second Language Vocabulary Acquisition

[A második nyelvi szókincs elsajátításának mérése]

Bristol – Buffalo – Toronto:

Multilingual Matters, 2009. 278 p.

A második nyelvi szókincs elsajátításának méréséről szóló könyv fontosságáról a szókincs-kutatás nemzetközileg elismert szerzőjének szavaiból győződhet meg az olvasó: „a szavak nyelvünk építőkövei, amelyek nélkül nyelv nincs (p. 3).” (A fordítás tőlem – H. J.)

Az idegen nyelv tanulása, tanítása során leginkább a folyamat rövid és hosszú távú tervezése kapcsán merül fel a kérdés mind a tanulók, mind a nyelvtanárok részéről: mely fázisban van a tanuló tudása, milyen grammatikai és lexikai egységek tanulása-tanítása van még hátra, illetve melyek szorulnak kiegészítésre, bővítésre, elmélyítésre. A nyelvtani ismeretek birtoklása viszonylag könnyen számba vehető. Ezt jól illusztrálja az idegen nyelvi tankönyvek tematikus felépítése is, amely szerint például nagy körvonalakban az igeidők elsajátítása után következik a feltételes mód, amelyet aztán a függő beszéd vagy a szenvedő szerkezet követ.

De mi a helyzet a szókincs elsajátításával? Sokszor a témakörök köré szervezett szókincstanulás – nyelvpedagógiai szempontokból nagyon is indokolt módon – a nyelvtani ismeretek gyakoroltatásának van alárendelve. A szókincs bővítése a modern nyelvtanítás egyik alappillére, amelyet a kommunikatív nyelvtanítási módszer előtérbe helyez ugyan, mégis gyakran még mindig másodlagos szerepet kap napjaink nyelvoktatásában. Számos kutatás bizonyítja azonban, hogy a szókincs mértéke, a nyelvtani ismeretek és az egyéb nyelvi készségek szoros összefüggésben állnak egymással. A szókincsből következethetünk az általános nyelvtudásra, az aktuális szókincs nagyságából pedig megállapíthatjuk, hogy a nyelvtanuló a tanulás mely szakaszába